

Museum van Buuren

Het woonhuis als totaalkunstwerk

Het Museum David en Alice van Buuren in de Brusselse randgemeente Ukkel is een goed bewaard geheim. Het Nederlands-Belgische echtpaar Van Buuren heeft een exquise collectie samengebracht in een woning die een art-decoschatkamer is voor kunst en design. Bij de architectuur, de binnenhuisinrichting en het tuinontwerp waren David en Alice actief betrokken, geen detail is hen ontgaan. Zo hebben ze van hun woonhuis een totaalkunstwerk gemaakt.

TEKST: ERIC RINCKHOUT FOTO'S: STEVEN NEYRINCK

En van de grootste genoegens van de museumbezoeker is om - waar ook ter wereld - op zoek te gaan naar het wat intiemere museum, een speciaal ontworpen huis waar een privé-kunstcollectie de eigen smaak heeft gevolgd en ook nog eens te midden van die collectie is blijven wonen. Vaak gaat het om minder bekende en weinig bezochte musea. Ook in Brussel bevindt zich een dergelijk privé-museum dat om meer dan één reden 'hors catégorie' is. Het David en Alice van Buuren Museum bevindt zich in de Léo Erreralaan, in een wat ingeslapen villawijk van de groene, chique Brusselse randgemeente Ukkel.

De woning is opvallend onopvallend: het is enerzijds een discreet gebouw, dat zich terugtrekt achter een hoge haag en niets prijsgeeft van rijkdom of collectie. Anderzijds valt de woning wél op omdat zij on-Belgisch is: de sobere en strakke architectuur met het particuliere baksteenpatroon, de puntdaken, de overkragende witte dakgoten en de asymmetrische gevelopbouw verwijzen naar de zogeheten Amsterdamse school. Maar hoe komt dit 'Hollandse huis' in een Brusselse randgemeente terecht? Daarvoor moeten we even de geschiedenis induiken.

Liefdeskoppel

David-Michel van Buuren werd in 1886 in Gouda geboren in een welgestelde en artistieke joodse familie: zijn vader was uitgever van kunstboeken, zijn oom was antiquair. Aanvankelijk studeerde David van Buuren architectuur aan de academie van Gouda, maar koos daarna voor een financiële opleiding in Amsterdam. In 1909 verhuist hij naar Brussel, waar hij in dienst treedt bij de bank van baron Cassel, een van de oudste private banken. Daar ontmoet hij zijn latere echtgenote: de Antwerpse Alice Piette, geboren in 1890, die er werkzaam is als directiesecretaresse. In 1922 trouwen ze. Ze hebben duidelijk de liefde voor de

Als bezoeker kom je thuis bij de Van Buurens, de prachtige plek waar het kinderloze echtpaar altijd comfortabel heeft geleefd te midden van kunst en schoonheid.

kunst gemeen. Twee jaar later begint de bouw van hun huis in Ukkel. Samen met zijn neef Johan Franco tekent David van Buuren de plannen voor het huis, die verder geconcretiseerd worden door architecten Léon Govaerts en Alexis van Varenbergh. In 1928 is het woonhuis klaar. En een woonhuis is het altijd gebleven: als bezoeker kom je thuis bij de Van Buurens, de prachtige plek waar het kinderloze echtpaar altijd comfortabel heeft geleefd te midden van kunst en schoonheid.

Totaalkunstwerk

Dat David van Buuren openstond voor het idee van totaalkunstwerk uit de Amsterdamse school, blijkt meteen bij het betreden van de woning. Niets is aan het toeval overgelaten in dit meesterwerk van de art deco. De binnenhuisinrichting en decoratie zijn zorgvuldig uitgekiend. Wat het Van Buuren-huis zo uitzonderlijk maakt, is dat het echtpaar het niet opportuun vond om de opdracht aan één enkele kunstenaar uit te besteden. Voor elk onderdeel - meubels, tapijten, trappenhuis, glasramen,... - werd telkens de beste ontwerper gezocht, die tevens rekening moest houden met de wensen van David en Alice van Buuren én met de kunstwerken die zij aankochten vóór de voltooiing van het huis.

Zo ontwierp David van Buuren zelf een motief - een door rechthoeken omringd vierkant - dat op veel plaatsen in de woning ingewerkt is: in de houten radiatorkasten, de glas-in-loodramen en de leuning van de monumentale trap. Het is hét logo van het Van Buuren-huis geworden. Nog een typerende anekdote: in de hal hangt een luster, een monumentaal, verticaal kunstwerk bestaande uit brons en glaspasta, ontworpen door de Nederlander Jan Eisenloeffel. Het echtpaar kocht dit pronkstuk op de Exposition des Arts Décoratifs in 1925 in Parijs. Om deze luster, die zo'n zevenhonderd kilo weegt, beter te laten uitkomen en de verhoudingen te laten kloppen, besloot David van Buuren eenvoudigweg om de hal te vergroten en de geplande logeerkamer op de eerste verdieping te schrappen.

Aan de Nederlander Jaap Gidding vroeg het echtpaar om het grote glas-in-loodraam te ontwerpen op de overloop van de hal. Het moest wel in harmonie zijn met de luster van Eisenloeffel. Gid-

linkerpagina boven

In de muzieksalon prijkt een piano die nog heeft toebehoord aan de Franse componist Erik Satie.

links

In de hal hangt een monumentaal, verticaal kunstwerk bestaande uit brons en glaspasta, de luster is ontworpen door Jan Eisenloeffel.

ding, die ook het interieur van het Tuschinsky-theater in Amsterdam vormgaf, koos voor een glasraam met warme kleuren in een strak Mondriaan-achtig rasterwerk. Het past perfect in het totaalkunstwerk dat de Van Buurens voor ogen hadden. Een andere blikvanger in de hal is het beeld 'De geknielde' van de Belgische beeldhouwer George Minne. Het prijkt aan de voet van de monumentale trap, die in warm, Braziliaans palissanderhout speciaal ontworpen is ter versterking van de sculptuur van Minne.

Pioniers

Voor de opmerkelijke salon, die uit drie in elkaar overlopende delen bestaat - zwarte salon, cosy corner en muzieksalon - ging het echtpaar Van Buuren in zee met de toentertijd zeer po-

pulaire Franse Studio Dominique, opgericht in 1922 door tekenaar André Domin en architect Marcel Genevrière. Beide heren - die een combinatie voorstonden van moderne vormtaal en klassieke benadering - kwamen naar Brussel om de inrichting van de villa te bespreken. Zo moesten de vergulde bronzen haardplaten van de Belgische ontwerper Dolf Ledel en het schilderij 'Marine bij nacht' van Constant Permeke geïntegreerd worden in een schoorsteenmantel van zwart Labrador-marmer. David van Buuren had oog voor het kleinste detail: de hond Patrocle kreeg een speciaal kussen dat perfect aansloot bij de sofa, bekleed met Kabylisch fluweel. Boven die sofa hangt 'De Val van Icarus', een laat 16e-eeuws schilderij, gebaseerd op een verloren gegaan origineel van Pieter Bruegel de Oude. In de muzieksalon, waarvan het plafond om akoestische redenen licht werd verhoogd, prijkt een piano die nog heeft toebehoord aan de Franse componist Erik Satie. Om die piano beter in het geheel te integreren werd aan Studio Dominique gevraagd het muziekinstrument met mahoniehout 'aan te kleden'. Jaap Gidding ontwierp een handgebordeurd, bijzonder kleurrijk kleed om over de piano te draperen. In die salon werden met grote regelmaat concerten gegeven, onder meer bijgewoond door de Belgische koningin Elisabeth, die er de laureaten van het door haar in het leven geroepen concours kwam beluisteren. De salons en de aanpalende eetkamer waren bovendien de plek bij uitstek waar de Van Buurens hun hoge gasten uit de politieke, financiële en artistieke wereld ontvingen: van René Magritte en Raoul Dufy tot Christian Dior en Camille Huysmans.

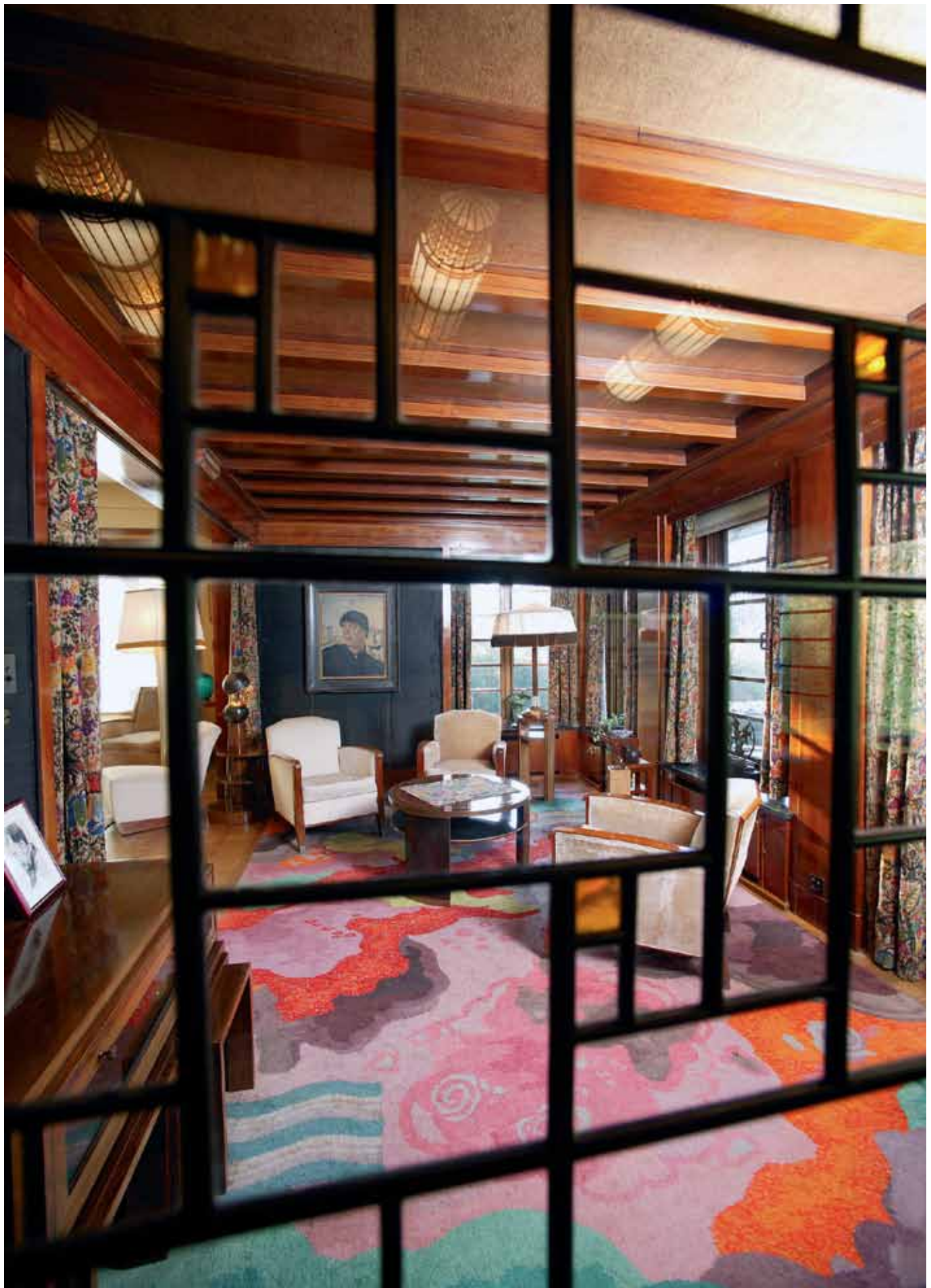
boven en rechts

De Belgische ebenist Joseph Wynants zorgde voor het ontwerp van de eetkamer. In dezelfde ruimte zorgde Jaap Gidding voor een kubo-futuristisch wandkleed met de vier elementen - water, vuur, aarde en lucht.

rechterpagina

Vanuit de eetkamer kijk je naar het zwarte salon met het prachtige schilderij 'De herder' van Gustave van de Woestyne uit 1910. Foto: Museum Van Buuren.

Voor het ontwerp van de eetkamer deed het echtpaar Van Buuren een beroep op de Belgische ebnist Joseph Wynants. Die zorgde voor afgeronde vormen en gewelfde kastdeuren, in tegenstelling tot de hoekige vormen van de meubilering in de salons. Opmerkelijk zijn de smalle glazen deuren van de vitrines, die zich op ooghoogte van het tafelgezelschap bevinden. Opnieuw Jaap Gidding zou zorgen voor een kubo-futuristisch wandkleed met de vier elementen - water, vuur, aarde en lucht - dat boven het dressoir hangt, terwijl de Franse

kunstenaar Maurice Dufrene een merkwaardig, twaalfdelig vloerkleed ontwierp met vrij kille bloemen- en plantenmotieven. De grote aandacht die de Van Buurens besteedden aan tapijten en wandkleden als wezenlijk onderdeel van het interieur, maakte hen in die jaren tot uitgesproken pioniers. De eetkamer wordt voorts opgeluisterd door een serie van zes stillevenen van Gustave van de Woestyne, een speciale opdracht van David van Buuren, die zijn levenlang een vriend en mecenas van de schilder was.

Tuin van het hart

Op de eerste verdieping bevindt zich de studeerkamer van David van Buuren, met een door hemzelf ontworpen, halvemaaanvormige schrijftafel, uitgevoerd in gelakt notenhout door Studio Dominique. Daarnaast is een klein atelier - helemaal geen art deco - waarin de heer des huizes zelf schilderde en tekende: hij was trouwens een niet onverdienstelijk kunstenaar.

Na Davids overlijden in 1955, legde Alice van Buuren zich opnieuw toe op haar grote passie: de tuin. Deze was tussen 1924 en 1928 ontworpen door Jules Buysens en werd in 1968 aanzienlijk uitgebreid met een doolhof, een boomgaard en de 'tuin van het hart'. Landschapsarchitect René Pechère koos het Hooglied als thema voor het labyrint. Alice ging daarmee meteen akkoord en liet vervolgens beeldhouwer André Willequet enkele passages uit het Bijbelse gedicht illustreren met

zeven bronzen sculpturen, die ze installeerde op de groene perken van het labirint. Op die manier maakt ook de tuin - die vanuit elke kamer op de begane grond bewonderd kan worden - integraal deel uit van het Van Buuren-totaalkunstwerk. Alice van Buuren-Piette overleed in 1973, maar

had drie jaar eerder al een instelling van openbaar nut opgericht, waardoor ze de woning en de tuin als privé-stichting bij testament kon nalaten. Nog altijd lijkt het alsof beide echtelieden hun prachtige huis net verlaten hebben voor een korte wandeling. Met hun hond.

linkerpagina onder

In de cosy corner liet David van Buuren een speciaal kussen maken voor de hond in Kabylisch fluweel dat perfect aansloot bij de sofa.

rechts

Probeer het museum te bezoeken op een stralende en droge dag. Op die manier kan je ook genieten van de bijzondere museumtuin die twee hectare beslaat en naast een labirint ook een romantische hartentuin bezit.

onder

Anthony Caro, 'Palanquin', staal. Courtesy Galerie Daniel Templon, Parijs/Brussel. © Foto: Mick Hales.

Beelden van Anthony Caro in de Van Buuren-tuin

Tussen 10 mei en 8 oktober wordt in de tuin van het Museum Van Buuren een tentoonstelling opgezet met sculpturen van de beroemde Britse beeldhouwer Anthony Caro (1924-2013). Anthony Caro werkte kort na de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk nog in de klassieke traditie, maar brak rond 1960 radicaal met de figuratie. Vanaf dat moment wilde hij autonome sculpturen maken en zich als beeldhouwer in absolute vrijheid uitdrukken. Na zijn opleiding aan de Royal Academy Schools in Londen, werkte hij begin jaren 1950 als assistent van Henry Moore. De omslag in zijn werk kwam er na een bezoek aan de Verenigde Staten in 1959-'60 en zijn ontmoeting met de Amerikaanse beeldhouwer David Smith. Smith was onder meer geïnspireerd door Pablo Picasso en zette Caro op het

spoor van de assemblagetechniek, waarbij bestaande metalen objecten (balken, buizen en stalen platen) aan elkaar gelast werden. Anthony Caro wilde met zijn werken - die hij aanvankelijk nog verfde - vooral een stemming oproepen en door de afwezigheid van een sokkel de directe confrontatie met de kijker aangaan. Caro gaf later les aan het Central St Martins College of Art and Design in Londen, waar hij onder anderen Tony Cragg, Philip King en Richard Long opleidde. In 1975 kreeg hij een overzicht in het MoMA New York. Tate Modern wijdde een groot retrospectief aan Anthony Caro in 2005. De tentoonstelling in het Museum Van Buuren is een samenwerking met Galerie Daniel Templon in Brussel, waar in juni ook werk van Anthony Caro te zien zal zijn. (ER)

Meer weten

Bezoeken

Van Buuren Museum

Léo Erreralaan 41

1180 Brussel (Ukkel)

Dagelijks 14-17u30

Dinsdag gesloten

www.museumvanbuuren.be